

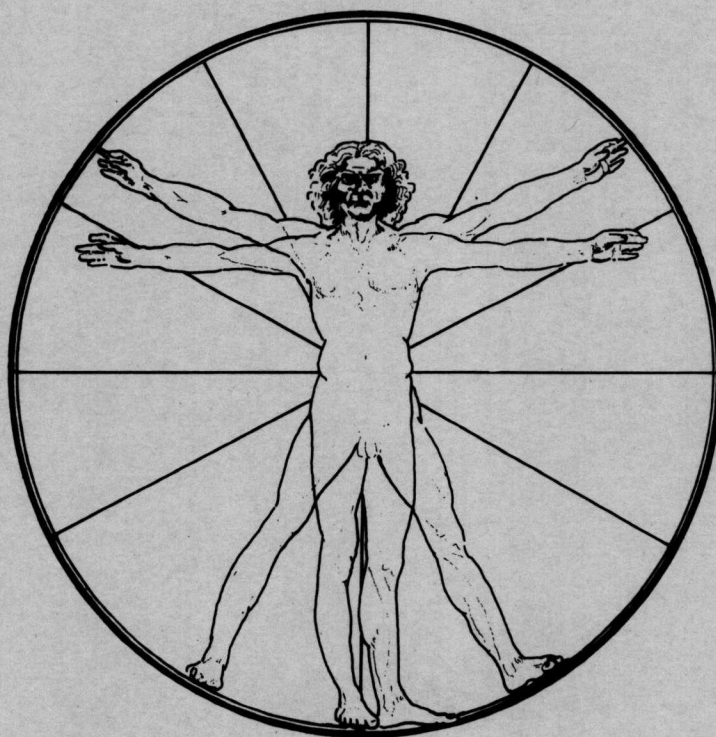
53661¹⁹

B5b
BRA

Museumprojekt

"de mens en zijn vrije tijd"

1977-1978.

Toelichting voor de onderwijzer(-es)

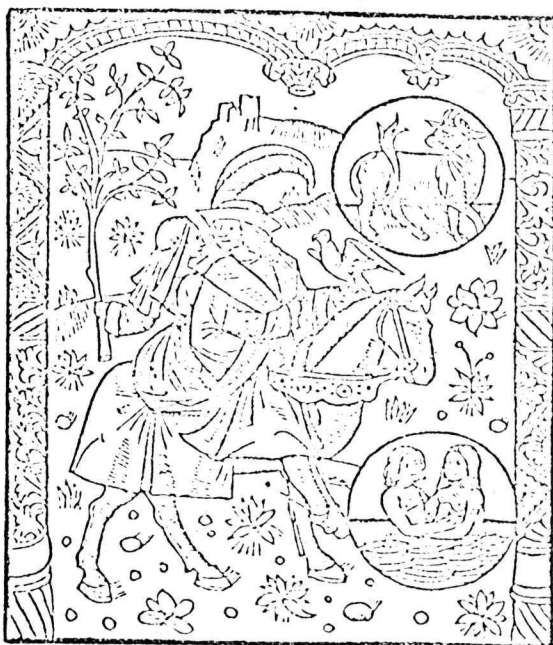
stichting musische vorming Rotterdam

BMS001006732
S3661
Griize Literatuur

De samenstelling van het proefproject "de mens en zijn vrije tijd"	blz.	2
Zo is het gekomen..... iets over de ontstaansgeschiedenis van het projekt.	blz.	3
Zo zou het kunnen..... iets over het gebruik van het projektmateriaal.	blz.	10
Het algemene gedeelte van de aanbieding.	blz.	15
De aanbieding van het museum Boymans van Beuningen.	blz.	16
De aanbieding van het historisch museum "De Dubbelde Palmboom".	blz.	19
De aanbieding van het maritiem museum Prins Hendrik.	blz.	22
De aanbieding van het lijnbaancentrum.	blz.	25

DE SAMENSTELLING VAN HET PROEFPROJECT
"DE MENS EN ZIJN VRIJE TIJD".

De set die u ontvangen heeft bestaat uit:

1. Een boekje voor u als onderwijsgevende met toelichtingen.
2. 10 stuks van de losbladige map die de aanbieding bevat van het museum Boymans van Beuningen.
3. Daarbij behoort één set dia's (12 stuks) in plastic map.
4. 10 stuks van de losbladige map die de aanbieding bevat van het historisch museum "De Dubbelde Palmboom".
5. Daarbij behoort een extra pakket werkschriften voor de kinderen, te gebruiken bij hun eerste bezoek aan het museum. Deze schriften mogen de kinderen behouden.
6. 10 stuks van de losbladige map die de aanbieding bevat van het maritiem museum Prins Hendrik.
7. Daarbij behoort een box dia's en een geluidsband of -cassette, tesamen een diaklankbeeld over het bouwen van scheepsmodellen. Wat u zelf nodig heeft zijn dus een diaprojector en een recorder. Omdat een piepton is ingevoerd kan de bediening van de projector met de hand geschieden.
Box en cassette kunt u LENEN (bespreken bij het maritiem museum of bij de SMVR).
8. Bij de aanbieding behoort een extra pakket werkbladen (opdrachtkaart no.22). Na gebruik kunnen de kinderen deze werkbladen behouden.
9. Bij deze aanbieding behoort nog een extra pakket werkbladen (opdrachtkaart no.23). Ook deze werkbladen kunnen de kinderen behouden.
10. Begin december 1977 ontvangt u nog eens 10 mappen die de aanbieding bevatten van het lijnbaancentrum.

ZO IS HET GEKOMEN.....

iets over de ontstaansgeschiedenis van het projekt.

Het projekt waarmee u thans uitgenodigd wordt te werken, heeft natuurlijk een ontstaansgeschiedenis. Iets daarvan wil ik u niet onthouden.

Dat is dan bij wijze van verantwoording en motivering.

Er is een stuk van maart 1975 waarin de dienst Gemeentelijke Musea spreekt over de edukatieve taak van de Rotterdamse musea.

De eerste paragraaf luidt zo:

1. Doelstelling Rotterdamse musea.

De museumdirecteuren hebben in hun memorandum "De Rotterdamse musea" uit het verslag van de bijeenkomst van de Nederlandse Museumvereniging in mei 1974 met volledige instemming o.m. de volgende passages aangehaald:

"De rol van het museum is in ontwikkeling. De taken, die men doorgaans rekent tot de traditionele rol van het museum zijn er vier, te weten:

1. verzamelen en wetenschappelijk bewerken; het samenstellen van katalogi;
2. onderhouden, behouden, beheren en -actueel- beveiligen van de verzamelingen;
3. opstellen en presentatie van de verzameling (of een keuze daaruit);
4. openstellen voor het publiek".

"Als men principieel wil streven naar het openstellen van het museum voor een breder publiek en in dat kader besluit tot een actieve benadering van meest betrokken deelgroepen van het publiek, verliest het

verzamelen en wetenschappelijk bewerken van de verzameling niet aan betekenis, maar het klaverblad van taken kantelt als het ware; de benadering van en het contact met het publiek -eerst onderaan de lijn- komt bovenaan te staan. Het wetenschappelijk werk behoudt zijn eigen waarde, maar wordt met meer nadruk dienstbaar gemaakt aan "het publiek" en de deelgroepen daarvan".

"De opstelling van de taken wordt in deze gedachtengang als volgt:

1. Het onderscheiden van publiek en deelgroepen van het publiek; het werven en voorlichten; ontvangen, rondleiden, discussiëren en evalueren (nagaan "wat is er blijven hangen"), samenstelling van publicaties.
2. Het opstellen van een beleid en een daarvan afgeleid plan van activiteiten, met bijbehorend budget. Regeling van het hiervoor nodige onderzoek en (aanvullende) opleidingen.
3. Verzamelen en wetenschappelijk bewerken; voorbereiden van publicaties/catalogi:
 - a. voor wetenschappelijke kringen;
 - b. voor het publiek.
4. Onderhouden, behouden, beheren en beveiligen van de verzamelingen".

Wordt deze opstelling volledig aanvaard dan kan zij als volgt in een algemene formule worden samengevat:

De Rotterdamse musea stellen zich ten doel het publiek de gelegenheid te geven kunst en cultuur zodanig tot zijn geestelijk eigendom te maken dat het, al of niet tot creativiteit gekomen, zich bewuster zal zijn van de samenleving waarvan het deel uitmaakt.

Vanuit deze algemene doelstellingen worden als afgeleide doelen gekenmerkt:

- Een zo groot mogelijk aantal groepen van de bevolking (het publiek) betrekken bij en ontvankelijk maken voor kunst en cultuur.
- Het mogelijk maken en stimuleren van creativiteit en de ontplooiing van de kunst.

Afhankelijk van het soort museum kan het aksent vallen op:

de beeldende kunst en de creativiteit op dat gebied, het historische besef, de intermenselijke relaties en kommunikatie, de expressie enzovoorts.

Hierbij zal steeds het bewustwordingsproces voorop dienen te staan, met name:

- het ontwikkelen van de eigen persoonlijkheid;
- de ontwikkeling van de "ontdekker" in de mens;
- de ontwikkeling van de kritische zin;
- de bevordering van de sociale relaties.

Het is duidelijk dat hierin voor het museum een belangrijke edukatieve taak besloten ligt".

Deze mis moest natuurlijk een staart krijgen.

Niet dat er al niet lang edukatieve diensten waren die krachtig trokken aan nummer vier van de museumrol, maar bij het draaien van het klaverblad moest er meer gaan gebeuren.

Een tweede belangrijk stuk is gedateerd 11 juni 1976.

Het is een nota, gericht aan de gemeenteraad, van de hand van wethouder J. Riezenkamp en handelt over de edukatieve functie van de Rotterdamse musea (volgnummer 193 uit de verzameling 1976).

Ik laat hier paragraaf 6 volgen:

6. Een concreet plan

Zowel het publieksgerichte functioneren van de musea als hun rechtstreeks edukatieve functie is afhankelijk van de mate waarin de vraag van het publiek in al zijn verschijningsvormen -georganiseerd in onderwijsverband of anderszins of zelfs ongeorganiseerd- kan doordringen tot de beleidsbepalende functionarissen bij de musea. Ik heb hierboven geconstateerd, dat die afstemming van het (potentiële) aanbod op de (onuitgesproken) vraag belemmerd wordt door twee gebreken: in de museumorganisatie zelf hebben de edukatieve medewerkers te weinig gewicht -mede omdat ze vaak onvoldoende voor een museumbeleidsfunctie gekwalificeerd zijn- en daarbuiten is de vraag niet of nauwelijks georganiseerd, zijn er geen overlegstructuren.

Ik moet zeggen, dat ik mij er in de bestaande situatie niet aan waag om voor deze beide tekortkomingen, in het toch zeer abstracte kader van een beleidsnota, pakkende oplossingen aan te dragen. Ik geef er de voorkeur aan om u, zoals ik hiervoor gedaan heb, de structurele tekorten te noemen en voorshands alleen te proberen klein en concreet te beginnen.

Ik heb derhalve in overleg met mijn ambtgenoot van O.J. en V.

een proefproject opgezet, dat als eerste doel heeft overleg te creëren tussen vertegenwoordigers van het onderwijs en de musea, opdat concrete en gerichte vragen van het onderwijs vertaald kunnen worden in museale programma's. Ook het lijnbaancentrum, een van de tentoonstellingszalen van de Rotterdamse Kunststichting, neemt deel aan het overleg. Dit centrum verschilt weliswaar van de musea, onder meer doordat het geen vaste collectie heeft, maar voor het gericht edukatieve functioneren ervan is het zeer wenselijk dat het meedoet. Wij hebben als aangevers tot en afnemers van de programma's voorshands gekozen voor het lager onderwijs, omdat de musea daar al veel contacten mee hebben en omdat het duidelijk georganiseerd is.

Het proefproject waarvoor de voorbereidingen reeds zijn gestart, zal het komende seizoen op voorzichtige schaal in de praktijk worden gebracht. De School Advies Dienst begeleidt de proef voor de onderwijskundige aspecten, de organisatorische en inhoudelijke supervisie geschiedt zoals gebruikelijk door de Stichting Muische Vorming, die al het kunstzinnige aanbod aan het onderwijs coördineert.

Deze kleine stap betekent niet dat de fundamentele zaken die ik heb aangeroerd op de lange baan worden geschoven. Het is uitdrukkelijk mijn bedoeling dit kleine concrete begin te beschouwen als oefenmateriaal dat moet leiden tot verdere beleidsuitspraken over de edukatieve doelstellingen van de musea en hoe ze die ook voor anderszins georganiseerde publieken willen bereiken, welke interne organisatie daarvoor nodig is en welke overlegstructuren geschapen moeten worden.

Het moet bovendien aantonen hoe de edukatieve diensten zich kunnen ontwikkelen tot publieksdiensten en hoe derhalve de musea hun publieksfunctie beter kunnen vervullen. Nog afgezien van dit alles, valt er ook op korte termijn heel wat te leren.

- De vier musea en het lijnbaancentrum werken samen de thema's uit, iedere edukatieve dienst voor de eigen instelling. Deze samenwerking moet al doende geleerd worden.
- De inhoudelijke en organisatorische begeleiding door de Stichting Muische Vorming moet in de praktijk worden ingevuld.
- De schoolbegeleiding door de S.A.D. op dit voor haar onontgonnen terrein krijgt als het goed gaat nieuwe impulsen. Voorshands meen ik, dat de Stichting Muische Vorming voor deze specifieke vorm van schoolbegeleiding het meest geëquipeerd is. We zullen afspraken moeten gaan maken over de werkverdeling tussen deze twee instellingen.

- De praktijk moet bewijzen of de musea inderdaad in staat zijn in onderwijsprogramma's een nuttige aanvullende functie te vervullen.
- Uit de ervaringen en vooral de tekortkomingen van de proef komen concrete aanwijzingen voor de plaats die de edukatieve medewerkers moeten krijgen en hun kwalificaties.

Op grond van de resultaten zal ik, zoals gezegd, maatregelen nemen om de edukatieve functie van de musea ook voor andere georganiseerde en ongeorganiseerde publieksgroepen beter te doen vervullen. De evaluatie zal zich op al deze en bovengenoemde punten richten.

Als de ervaringen daartoe aanleiding geven en herverdeling van geld en mankracht niet voldoende resultaat blijkt te hebben, zal ik mij gaarne tot u richten met voorstellen inzake versterking van de edukatieve diensten (in het personele en financiële vlak) en inzake wenselijke organisatiewijzigingen in de musea".

Was dit in juni 1976 de opdracht in letters op papier, het werkstuk dat er het gevolg van was ligt nu voor u.

Er is het gehele seizoen 1976-1977 aan gewerkt met precies alle fijne en beroerde ervaringen die horen bij een proefproject.

Er viel inderdaad veel te oefenen en veel te leren, om met de wethouder te spreken.

De groep die aan de onderneming begon bestond uit medewerkers van de diverse edukatieve diensten (te weten van het museum Boymans van Beuningen, het historisch museum "de Dubbelde Palmboom", het maritiem museum Prins Hendrik, het museum voor land- en volkenkunde en het lijnbaacentrum), een groep van vijf onderwijzers(-essen) die aan de edukatieve diensten werden toegevoegd en stafmedewerkers van het S.A.D. en van de S.M.V.R.

Buiten deze groep is er nog veelvuldig een beroep gedaan op deskundigheid van elders. Met name op die van een taaldidacticus, enkele docenten kunstzinnige vorming en nog een aantal onderwijsgeevenden van diverse schooltypen om hun licht op het werk van de groep kritisch te laten schijnen.

De groep zelf is niet in konstante samenstelling bijeen gebleven. Het museum voor land- en volkenkunde -waarvan u geen materiaal vindt- moest afhaken wegens interne verschuivingen in de edukatieve dienst. Uiteraard jammer, maar geen onoverkomelijke zaak omdat een proefproject in feite een begin is van een ontwikkeling en het

te zijner tijd weer aanhaken van het museum voor land- en volkenkunde geen moeilijkheden behoeft op te leveren. De preciese regeling van het samenwerkingsverband S.A.D./P.I. en S.M.V.R. was met betrekking tot het proefproject ook geen eenvoudige zaak, zodat het voor de praktische voortgang beter leek het sturende en begeleidende werk over te laten aan de S.M.V.R. die immers ook de eindverantwoordelijkheid had te dragen.

Ook in de groep van onderwijsgevenden die met de edukatieve diensten samenwerkte deden zich mutaties voor.

Maar nu ligt het proefschip toch voor de kade, d.w.z. op uw werktafel. De proefvaart mag beginnen.

Graag wil ik nog iets zeggen over de wijze waarop we gewerkt hebben.

Het eerste wat gedaan moest worden was het kiezen van een thema.

Dat werd: "de mens en zijn vrije tijd".

Nadat de medewerkers aan het projekt daar een flink nachtje over geslapen hadden, "zag" iedereen er voldoende in om er iets mee te doen, denkend vanuit het onderscheiden specifieke museale materiaal, of voldoende vanuit een mogelijke tentoonstellingsopzet.

Daarna zijn we per museum groepsgewijs aan de slag gegaan.

Zo'n werkgroep bestond dan per museum uit medewerkers van de edukatieve dienst en een daaraan toegevoegde onderwijzer(-es).

Het werk kwam in feite neer op een zeer intensief creatief bezig zijn én met het thema én met het museale materiaal dat in de zin van het thema bruikbaar was.

En ondertussen natuurlijk goed denken aan de kinderen waar het om begonnen was. In die werkgroepen is misschien wel het meest geleerd. Vooral van elkaar. De edukatieve diensten hebben de praktische vragen en mogelijkheden vanuit het onderwijs indringend beluisterd.

De onderwijsgevenden hebben even indringend kennis gemaakt met het boeiende materiaal dat in de musea ter beschikking staat en zoveel mogelijkheden biedt voor "levend" onderwijs.

Het ontworpen materiaal werd steeds door de bij het projekt betrokken medewerkers van de S.M.V.R. "bewerkt" en daarna besproken in plenaire vergaderingen van de werkgroepen.

De laatste fase van de produktie vond geheel plaats op het bureau van de S.M.V.R. waar de omvangrijke hoeveelheid materiaal panklaar gemaakt werd voor uitgave, ook geen geringe klus.

Tevergeefs zult u zoeken naar materiaal van het lijnbaancentrum. Daarom trent graag een verklaring.

In de nota van de wethouder wordt terecht een onderscheid gemaakt tussen de vier deelnemende musea enerzijds en het unieke lijnbaancentrum anderzijds. Het lijnbaancentrum is immers geen eigenlijk museum. Het bezit geen kollekties en derhalve geen permanente exposities. Wezenlijk voor het centrum zijn de kortlopende zeer gerichte en dynamische tentoonstellingen vaak rond verrassende themata. Het leek niet zinnig, eerder geforceerd, de aanbieding van het lijnbaancentrum vorm te geven op de wijze die voor musea op zou kunnen gaan. De eigenaard van het lijnbaancentrum diende ook in de vormgeving gehonoreerd te worden.

Rond het thema "de mens en zijn vrije tijd", zal nu in het centrum in de loop van dit seizoen een tentoonstelling worden ingericht. Wanneer het zover is, ontvangen de bij het projekt betrokken scholen een aantal losbladige mappen met materiaal dat goed past in het gehele projekt maar ook het "eigen gezicht" weergeeft. U heeft dus nog een verrassing in petto.

Tenslotte nog dit.

Het gaat -en dat dienen we steeds voor ogen te houden- om een proefprojekt.

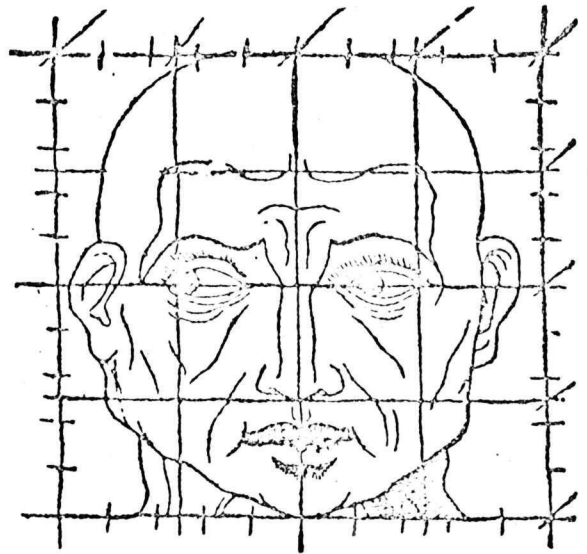
We hebben er daarom zoveel mogelijk mogelijkheden in gestopt. Er is veel te beproeven en daar gaat het om. Meer daarover in de volgende paragraaf. Hier mag ik volstaan met de opmerking dat het maken van een proefprojekt betekent; ballonnen oplaten, risico's nemen, je nek uitsteken, wegen zoeken, pogingen doen.

Een fruitmand met rijp en groen, deugdelijk en ondeugdelijk. Wel terdege overdacht maar niet beproefd.

De belangrijkste fase begint nu, nu de echte beproeving komt.

Dat is wanneer u er mee aan het werk gaat samen met de edukatieve diensten. De gevoelens waarmee we ons werkstuk aanbieden worden in hoofdzaak gekenmerkt door goede hoop dat u er met de kinderen veel zinnig onderwijsplezier aan zult beleven en een intense nieuwsgierigheid naar het funktioneren van het projekt.

Het zal u niet verbazen wanneer ik opmerk dat van u die deelneemt aan dit proefprojekt in de loop van dit seizoen enige tijd gevraagd zal worden mee te werken aan een gericht onderzoek over het reilen en zeilen ervan.

ZO ZOU HET KUNNEN.....

iets over het gebruik van het projektmateriaal.

Een schaap met vijf poten willen is over het algemeen niet zo verstandig. Bij een proefprojekt ligt dat echter anders. Het gaat dan juist om het inbouwen van zoveel mogelijk mogelijkheden. Dan valt er iets te beproeven.

- Een eerste belangrijk uitgangspunt is geweest iets te maken als een AANTREKKELIJKE UITNODIGING, aan u en de kinderen.

Een uitnodiging bezig te gaan met het thema "de mens en zijn vrije tijd".

En dat samen: de school, de klas, de kinderen en het museum met optimale gebruikmaking van het museaal materiaal. Het museum als een tuin met beziens- en wetenswaardigheden, waar je je verwonderen kunt, waar je nieuwsgierigheid wordt opgewekt, waar je plezier kunt hebben, waar je spelend leren kunt.

Het museum als onderwijssituatie buiten het schoolgebouw, zoals er tegenwoordig meer van die situaties ontstaan.

"De leerstof ligt op straat", merkte iemand op. Het museum als openbare gelegenheid van ons allemaal, waar je als kind vertrouwd mee dient te raken.

- Een tweede belangrijk uitgangspunt is geweest iets te maken dat RUIJTE liet aan de gebruiker en toch GERICHT was op een leerdoel. Het zou gaan over een thema "de mens en zijn vrije tijd" en dat goed en grondig in velerlei aspecten. Maar toch zo dat er voldoende ruimte en vrijheid is eigen wegen te zoeken, het een te doen en het ander te laten.

- Het derde uitgangspunt is geweest iets te maken als een gevarieerd menu, met VEEL MOGELIJKHEDEN voor het ondernemende kind. Alle opdrachten zijn in uitnodigende zin gesteld. Er kan gediscussieerd worden in kring- of klassegerek, gelezen, geschreven, getekend en gespeeld. Sterk is de nadruk komen te liggen op exploratie. De kinderen worden uitgenodigd op onderzoek uit te gaan en daarbij speelde duidelijk het documentatie-centrum-in-opmars in onze gedachten mee. Veel kan het kind zelfstandig en individueel doen, maar voor minstens zoveel is de groep nodig. Dat kan een klein groepje zijn of de hele klas. In zekere zin zijn we ook overdadig geweest, maar door dat te zijn hebben u en de kinderen in ieder geval een grote keuzevrijheid. En dat niet alleen met betrekking tot wat je kunt doen of laten, maar ook met betrekking tot de vraag voor hoever en hoe uitputtend je wilt gaan met bepaalde opdrachten.

Wat u verder in het algemeen moet weten is dit:

- Het meeste wijst zich zelf de weg. Wanneer u op uw gemak een klapper doorneemt zult u bemerken dat een en ander zich als een snoer aan elkaar rijgt. Een ingewikkelde gebruiksaanwijzing lijkt overbodig.
- We hebben gemikt zowel op de klassikale basisschool als op de meer of minder flexibele basisschool.

Daarom is gekozen voor een ringbandsysteem met daarin een aantal op elkaar aansluitende onderdelen in de vorm van boekjes en kaarten die allen genummerd zijn en uitneembaar.

Elk kind kan nu zelfstandig de weg volgen die staat aangegeven en daar stilstaan waar het hem interessant lijkt, met dien verstande dat het de essentiële zaken niet overslaat, waarmee dan het projekt natuurlijk ontkracht zou worden.

Het zal ontdekken dat het de groep of de klas nodig heeft. Samen doen is een belangrijk aspect.

Maar hoe dat samen doen verwezenlijkt wordt is in hoge mate vrij en hangt voor een groot gedeelte van uw inzichten af. De kinderen kunnen zelf groepjes vormen die een poos een eigen weg gaan en weer samen komen in klasseverband (bijv. als het bezoek aan het museum op het programma staat). Het is ook denkbaar dat u zelf de groepsvorming

- regelt of zelfs het gehele projekt in klasseverband aanpakt.
- Het projekt richt zich op de hoogste klassen van de basisschool, maar als ik het produkt nog eens goed bekijk, denk ik dat brugklassen van mavo's en lager beroepsonderwijs er ook mee uit de voeten kunnen, maar dat is momenteel niet ter sprake.

Van elk museum heeft u 10 ringbanden. Extra exemplaren van onderdelen zijn, waar nodig, tot 35 stuks bijgeleverd, bijv. als het om een werkschrift gaat of te bewerken tekeningen enz.

Doordat de onderdelen uitneembaar zijn en er vaak in groepjes gewerkt moet worden kan toch een groot aantal kinderen tegelijk aan het projekt werken. Bovendien zijn de teksten met name op de opdrachtkaarten kort gehouden. Dat biedt ook voordelen wanneer u klassikaal wilt werken.

Met behulp van overheadprojektor of schoolbord zijn de instructies voor de hele klas dan goed bereikbaar.

Moet u alle drie de musea afwerken, waar dan t.z.t. het lijnbaancentrum bijkomt? Dat staat nergens. Maar er zijn wellicht parallelklassen en de vijfde klas (of de op-één-na-hoogste groep) kan ook meedoen.

Onderling kan er ook uitgewisseld worden.

Het is wel de bedoeling voorlopig het proefprojekt dit seizoen af te werken. In de loop van dit seizoen komen we wel op ideeën voor een volgend seizoen.

- Zoals ik al eerder opmerkte zijn we nogal overdadig te werk gegaan met aanbiedingen en mogelijkheden. Niet op alle opdrachten behoeft te worden ingegaan. Er is keuzevrijheid, maar de hoofdlijnen moet u wel volgen wil het projekt geen essentiële schade lijden.

Vrij geïnterpreteerd ontdekt u in de opbouw een curriculumopzet.

D.w.z. er is een zich ontwikkelende lijn bespeurbaar.

De opbouw ziet er in zijn algemeenheid zo uit:

1. algemene verkenningsfase door het thema. De eerste 7 nummers zijn voor alle musea dan ook gelijk.
2. dan volgt per museum een uitwerking naar het voor dat museum specifieke deelthema binnen het hoofdthema "de mens en zijn vrije tijd".
3. na het werken in school volgt een intensief bezoek aan het museum. Dat betekent voor de kinderen herkenning en weer verrijking.
4. terug op school kunnen de kinderen verder met nog een aantal gerichte bezigheden.
5. met het doel waar het allemaal om begonnen is goed voor ogen, volgt dan een tweede of zelfs een derde bezoek aan het museum dat de kinderen nu echter in groepjes zelfstandig kunnen brengen. Persoonlijk speelde ik met het idee dat het goed denkbaar is die zelfstandige bezoeken in groepjes te laten uitvoeren met ouders, waarmee dit projekt in de richting van ouderparticipatie ook een bijdrage kan leveren.

6. de afronding van het projekt kan tenslotte weer op school plaatsvinden.

- de hoeveelheid tijd die aan het projekt besteed kan worden, is door ons geheel vrij gelaten. Dat ligt aan wat u wilt en kunt. Als u het dienstig vindt kunt u er bijv. een zes-weken projekt van maken, evengoed is het denkbaar (zeker wanneer de kinderen meer gewend zijn aan het zelfstandig werken in groepjes) er een half seizoen mee bezig te zijn.
- Een aardige vraag die zeker bij u op zal komen is ongetwijfeld de vraag naar de kosten, ook al hoeft u zich daar weinig zorgen over te maken. Bij het beantwoorden van die vraag zijn we nu eens achteraan begonnen....

Voorop stond dat er materiaal moest komen. En als dat vast staat is het eigenlijk gewoon een kwestie van redelijk en bescheiden geld uitgeven.

Dat wil zeggen: enerzijds (zeker binnen het kader van een proefprojekt) niet willen concurreren met wat de vrije markt aan lessen leermateriaal kan aanbieden.

Daarom kozen we voor:

- een eenvoudig ringbandje met een sticker erop i.p.v. gedrukt
- precies sterk genoeg papier en dun karton voor de kaarten
- zwart-wit illustraties
- drukken in offset

en een bescheiden aanbieding van enkele meer spectaculaire onderdelen zoals een rubriceerspel en een kleine serie dia's.

Op het moment dat ik dit schrijf twijfel ik nog aan het laten plastificeren van de kaarten. Bij intensief gebruik is dat eigenlijk wel noodzakelijk.

Wat zou in het algemeen uw bijdrage als onderwijsgevende kunnen zijn ? Ik dacht dat dat in vier punten samengevat kon worden.

1. Eerst eens op uw gemak de klappers doornemen met alles wat er eventueel bij hoort. Niet alleen om een indruk te krijgen, maar ook om zelf gemotiveerd te raken..

U kunt dan ook gaandeweg een plan bedenken hoe er mee te werken; wat u opneemt of laat liggen; wanneer het het beste uitkomt en nog meer van die zaken.

Ik zou daar even de tijd voor nemen.

2. Belangrijk is de organisatie: Daar ligt een taak. Een en ander moet voorbereid worden en er zullen bijv. afspraken gemaakt dienen te worden.
3. Zeker zo belangrijk is de begeleiding. De kinderen motiveren en stimuleren. Vooral een vraagbaak zijn als de kinderen iets niet begrijpen of ergens over door willen vragen.
En ook een handje helpen als de kinderen bijvoorbeeld bij het groepswork over hobbels heen moeten die niet zo makkelijk voor ze te nemen zijn.
4. Ik denk dat het in het algemeen belangrijk is het projekt met de kinderen samen echt creatief te benaderen. Het gaat er vooral om de ondernemingslust aan te wakkeren; het projekt als een avontuur te zien. En aan het bereiken van resultaten precies zoveel waarde te hechten als modern onderwijs dat onderhand wel heeft leren doen. Het gaat meer om processen dan om produkten.

HET ALGEMEEN GEDEELTE VAN DE AANBIEDING.

Zoals hiervoor al is geschreven werd het proefproject gebouwd rond een thema: "de mens en zijn vrije tijd".

Binnen dat thema kozen dan de musea deelthema's.

Het lag daarom voor de hand te beginnen met een algemeen gedeelte bij wijze van verkenningstocht.

Daartoe werden 7 nummers gemaakt van algemene aard die allerlei aspecten aanstippen van het veel omvattende begrip vrije tijd.

De bedoeling is de kinderen een aantal opstapjes te geven en om er zin in te krijgen.

Voor u is no. 1 belangrijk als bron van suggesties om het project op te starten. Een en ander zal sterk afhangen van wat u en de kinderen gewend zijn: klassegerek, kringgerek, algemene informatie vergaren enz.

Het gaat er voor u om een goede gerichte keuze te doen bij het vinden van een begin; alle begin is immers moeilijk.

De opdrachtkaarten no. 2 t/m 7 spreken voor zich.

Zoals van stonde af aan de bedoeling was is er sprake van overdaad bij de suggesties.

Daardoor hebben u en de kinderen de gelegenheid te kiezen en te beperken waar u dat nodig oordeelt.

DE AANBIEDING VAN HET MUSEUM BOYMANS VAN BEUNINGEN.

Mathenesserlaan 18-20 (postbus 2277), tel. (010) 360500.
Tramlijnen 4 en 5.

Geopend dagelijks van 10 tot 17 uur, op zon- en feestdagen
van 11 tot 17 uur, op woensdagavond van 19.30 tot 22 uur.

Op nieuwjaarsdag en Koninginnedag gesloten.

Toegang gratis.

Tijdens tentoonstellingen is er iedere woensdagavond een
rondleiding, die om 20.15 uur begint. De edukatieve dienst
geeft graag inlichtingen over het programma, rondleidingen,
kursussen, lezingen en filmvoorstellingen.

Het museum bezit een zeer grote kollektie oude en moderne
kunst: schilderijen, beelden, objekten, tekeningen,
prenten, aardewerk, porselein, glas, tin, zilver, kant en
meubelen. In 1972 is het gebouw vergroot. De nieuwe vleugel
biedt plaats aan een groeiende verzameling hedendaagse
kunst en aan wisselende tentoonstellingen. In dit gedeelte
vindt men de coffeeshop met een ruim terras aan de tuin-
zijde. Er is bovendien een crèche. Een studiezaal voor
het raadplegen van tekeningen en prenten is open maandag
tot en met vrijdag van 10 tot 13 uur en van 14 tot 17 uur;
op zon- en feestdagen gesloten. De bibliotheek heeft
dezelfde openingstijden als deze studiezaal. Boeken en
tijdschriften kunnen alleen ter plaatse worden bestudeerd.
Op de begane grond, tussen de nieuwe vleugel en het oude
gebouw, is de verkoopruijnte voor boeken, katalogi,
reprodukties, affiches, briefkaarten en dia's.

TYPERING EN DEELTHEMA.

De genoegens die de gebruiker beleven kan aan een museum voor beeldende
kunst overschrijden de grenzen van het "wetenswaardige" van datgene
waarnaar hij weetgierig is.

In zo'n museum wordt je wel aangesproken, maar minder door een wetens-
waardige feitelijkheid dan door een navoelbare, te ervaren werkelijkheid.
De taal waarin dat gebeurt is beeldtaal en de werkelijkheid waar het
over gaat is de menselijke werkelijkheid verbeeld door de kunstenaar,
die meer het hart dan het hoofd wil bereiken.

Zijn beeldtaal is vorm, lijn, vlek, vlak, kleur.

Welk thema er ook gekozen wordt, edukatief werken vanuit een museum
voor beeldende kunst dient zich te richten op het ontvankelijk maken
voor wat de kunstenaar in zijn beeldende taal ons te zeggen heeft.

Dat is niet zo eenvoudig. Deze eigenaardigheid van de aanbieding
bespeurt u op enkele punten duidelijk:

- in de keuze van het deelthema: tijd - vrije tijd
beeld - spiegelbeeld.

Daar schuilt beeldspraak in.

- in de symboolgevoelig gehouden tekst bij de dia-serie, waarbij van
de kinderen een zeker invoelen gevraagd wordt.

- bij wijze van tegenstelling in de serie opdrachten rond het thema om in school te maken. Men vindt er musische opdrachten naast bijv. "natuurkunde" opdrachten.
- in de opdrachten voor het tweede bezoek aan het museum die proberen de kinderen te helpen de werkelijkheid te vinden in de kunstwerken, die verbeelding zijn.

Voor uw begeleiding heeft deze eigenaardigheid betekenis voor uw opstelling. Deze zou iets moeten hebben van het warmhartige, het affectieve. Meer invoelend dan verklarend.

OPBOUW

- no. 8 verstrekt informatie over wat de kinderen te wachten staat. Deze informatie wordt in een boekje gecombineerd met
- no. 9 waarin, in hoofdlijnen, de tekst is opgenomen die bij een dia-serie behoort. Het vertonen van deze dia-series is een levend gebeuren en wordt verzorgd door een medewerkster van de edukatieve dienst.
- Organisatorisch betekent dit dat u dus een afspraak moet maken met de dienst wanneer het schikt.
- De dia-serie is bijgeleverd. Zodoende kunt u de dia's nog eens vertonen of ze ter hand stellen aan kinderen die ze nog eens door de viewer willen zien.
- no. 10 t/m 21 bestaan uit opdrachten rond het thema en zijn van zeer uiteenlopende aard. Ze komen uit verschillende "vakgebieden", waaronder met nadruk ook uit de musische.
- Er is duidelijke sprake van keuzevrijheid.
- Deze opdrachten kunnen op school worden uitgevoerd.
- no. 22 geeft een overzicht van het eerste bezoek aan het museum. Dit bezoek wordt door de edukatieve dienst verzorgd en behelst o.a. een bezoek aan de speciaal rond het thema ingerichte tentoonstelling.
- Noodzakelijk is dus dat u voor dit bezoek een afspraak maakt met de edukatieve dienst van het museum.
- no. 23 t/m 28 zijn opdrachten die weer in het museum kunnen worden uitgevoerd. Zij stimuleren het zelfstandige gebruik van het museum. In onze gedachtegang is het denkbaar dat groepjes kinderen zelfstandig met de opdrachtkaarten naar het museum gaan bijv. onder leiding van een ouder.
- Natuurlijk kunt u ook met de hele klas gaan en daar de groepjes vormen.

■ Hoewel de edukatieve dienst geen directe taak heeft bij deze bezoeken, wordt u aangeraden de dienst van de komst van de groepjes op de hoogte te stellen.

no. 29 is de slotopdracht.

Een soort afronding omdat het altijd plezierig is op een beetje bijzondere manier een punt achter een projekt te zetten.

Daarvoor geeft de slotopdracht suggesties.

DE AANBIEDING VAN HET HISTORISCH MUSEUM "DE DUBBELDE PALMBOOM".

Voorhaven 12, tel. (010)761533.

Geopend dagelijks van 10 tot 17 uur, op zon- en feestdagen van 11 tot 17 uur. Op nieuwjaarsdag en Koninginnedag gesloten.

Tramlijnen 4, 6, 8 en 9.

Toegang gratis.

Het museum ligt midden in het schilderachtige Delfshaven en is gevestigd in een gerestaureerd pakhuiskomplex.

De inrichting is thematisch, waarbij het aksent valt op ambachten en dagelijks leven. Er zijn onder meer de afdelingen: bodemvondsten, stadsgeschiedenis, haven en handel, schutterij, ambachten, beroepen, speelgoed, wandversiering, zilver, glas, tegels, gevelfragmenten.

In de filmzaal worden regelmatig diaklankbeelden vertoond over de kollektie of de geschiedenis van Rotterdam.

Op de zolderverdieping bevindt zich de koffiehok "De Bonte Hond".

Rondleidingen voor groepen aanvragen bij de edukatieve dienst.

ZAKKENDRAGERSHUISJE,

tinnegieterij, dépendance historisch museum "De Dubbelde Palmboom", Voorstraat 13 - 15, tel. (010)772664.

Openingstijden en bereikbaarheid: zie historisch museum "De Dubbelde Palmboom".

Gerestaureerd historisch gebouwtje in oud Delfshaven met een tinnegieterij in werking. Bronzen gietvormen, tinnegietershamers, merken, stempels enz.

Tinnen voorwerpen te koop.

Op de verdieping geschiedenis en toekomst van Delfshaven, Piet Heijn, Pelgrimvaders, maquette Delfshaven enz.

Een bezoek aan het Zakkendragerhuisje kan uitstekend gekombineerd worden met een bezoek aan het op 100 m. afstand gelegen museum "De Dubbelde Palmboom".

TYPERING EN DEELTHEMA.

Welke grote onderwijzman zei dat ook alweer ?

"Geschiedenis, dat is vertellen, vertellen en nog eens vertellen....".

Hij nam zijn kinderen mee Amsterdam in. Een gevelsteen of een poortje was genoeg om voor de kinderen het verleden te doen herleven.

De zin van geschiedenis op school is het bijbrengen van historisch besef; hoe wij een plaats hebben in een keten vol groeikracht, ergens vandaan komen en ergens naar onderweg zijn.

Het is juist van de werkgroep uit het historisch museum dat er een boekwerk aan materiaal binnen kwam, ter verwerking in het projekt.

Teveel, maar steeds boeiend, een kleurig prentenboek over een stuk verleden met gebruikmaking van het aanwezige museaal materiaal.

Binnen het kader van het thema -de mens en zijn vrije tijd- is door het historisch museum gekozen voor twee deelthema's die afwisselend om de hoek komen kijken:

- de openbare gelegenheid, trefpunt, ontmoetingsplaats, herberg.
- spelen in vroeger tijden.

Er is vaak voor de vertelvorm gekozen, waarin veel informatie is verwerkt met daaraan gekoppeld een veelheid van opdrachten.

Wanneer u voor het historisch museum kiest, ligt het accent van uw begeleiding op uw geëngageerde nieuwsgierigheid, samen met de kinderen, hoe de mensen vroeger reilden en zeilden.

Betrokkenheid bij het leven van medemensen over tijdgrenzen heen.

OPBOUW

no. 8 geeft algemene informatie aan de kinderen.

no. 9 is al direct een leesstuk waarin de kinderen in verhaalvorm, bij wijze van warming-up, worden ingeleid in de deelthema's.

no. 10 is het werkschrift dat gebruikt wordt bij het eerste bezoek aan het museum.

Dit bezoek is vrijwel aan het begin van het projekt geplaatst. De kinderen maken de opgaven in het schrift. Ze mogen het ook behouden. U heeft in voldoende mate werkschriften bijgeleverd gekregen om de hele klas te bedienen.

- Het is zaak dit bezoek direct met de edukatieve dienst van het museum af te spreken.

no. 11 zet de kinderen in spelvorm aan het werk. Het is trouwens een onderdeel van het spelthema. Met prenten en teksten (van "vader Cats") maken ze kennis met oude kinderspelen.

Wanneer de prenten goed gerubriceerd worden rolt er deze toepasselijke tekst uit: MIJN SPEL IS LEREN.

no. 12 t/m 16 zijn opdrachten die evenals no. 11 op school kunnen worden uitgevoerd. Ze hebben uiteraard betrekking op de deelthema's. Er zijn opdrachten bij die zeer uitgebreid zijn, althans dat kunnen zijn.

Hoever u daarmee wilt gaan hangt van uw beleid af.

Er is ook keuzevrijheid. De opzet was in elk geval een zo ruim mogelijk aanbod te doen, waarmee u alle kanten uit kunt.

no. 17 gaat in op de "openbare gelegenheid" en is weer een leesstuk vol informatie waaraan reflecterende vragen zijn verbonden bij wijze van verwerkingsmogelijkheid.

no. 18 t/m 23 richten de aandacht opnieuw op het museum, maar nu door zelfstandige opererende groepjes.

De bedoeling is de kinderen te wennen aan een gericht en zelfstandig gebruik van het museum.

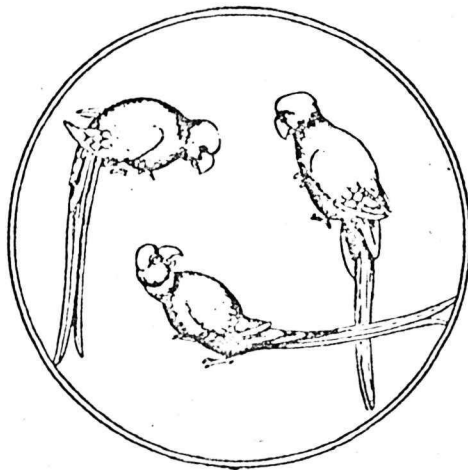
U kunt natuurlijk meegaan met de hele klas en ter plaatse groepjes vormen om de diverse opdrachten uit te voeren. Denkbaar is ook ouders in te schakelen. En wat zou er tegen zijn als de kinderen in het weekend met het gezin met de opdrachten aan de slag gaan ?

- Hoewel de edukatieve dienst van het museum geen direct begeleidende taak heeft bij deze tweede bezoeken verdient het toch aanbeveling de dienst van de bezoeken op de hoogte te stellen.

No. 24 gaat over de afsluiting van het projekt.

In het algemeen is het prettig met een enigszins markant gebeuren het werk af te sluiten.

Daaromtrent doet deze opdrachtkaart suggesties.

DE AANBIEDING VAN HET MARITIEM MUSEUM PRINS HENDRIK.

Burg. s'Jacobplein 8 (bij Rochussenstraat).
tel. (010)361044.

Tramlijnen 4, 8 en 9 en buslijnen 32, 39 en 46.

Geopend dagelijks van 10 tot 17 uur, zon- en feestdagen van 11 tot 17 uur. Op nieuwjaarsdag en Koninginnedag gesloten.

Toegang gratis.

De edukatieve dienst organiseert rondleidingen voor volwassenen en museumspelen voor kinderen in groepsverband liefst na (telefonische) afspraak.

Het Maritiem Museum "Prins Hendrik" is voortgekomen uit het Museum van de Koninklijke Nederlandse Yachtclub, dat slechts voor de leden van deze vereniging toegankelijk was. In februari 1874 werd het voor het publiek opgesteld. Het museum is genoemd naar Prins Hendrik de Zeevaarder (1820 - 1879), voorzitter van de Yachtclub.

De verzameling omvat modellen van schepen (9e - 20e eeuw), halfmodellen, schilderijen, prenten, tekeningen, kaarten enz. en geeft een overzicht van de geschiedenis van scheepvaart en scheepsbouw in Nederland.

Het museum geeft door middel van tijdelijke tentoonstellingen aandacht aan speciale onderwerpen.

De museumbibliotheek is op werkdagen te raadplegen.

kontaktpersonen: mevr. I. van Klink tst.74 edukatieve dienst
dhr. D. de Vries tst.74 bibliotheek.

TYPERING EN DEELTHEMA.

De merkwaardige ontstaansgeschiedenis van het maritiem museum "Prins Hendrik" bepaalt het karakter van het museum en dus ook van de aanbieding.

Het aantrekkelijke is niet alleen dat het museum de belangstelling voor zee, water, scheepvaart enz. in het algemeen stimuleert, maar ook de historische belangstelling voor de ontwikkeling van de scheepvaart. Beide elementen vindt u terug in de aanbieding.

Als deelthema is gekozen: vrije tijd op en rond het water.

Uw begeleiding heeft ongetwijfeld bij veel kinderen de wind in de zeilen om een maritieme uitdrukking te gebruiken. De belangstelling voor water, zee en scheepvaart mag bij Hollanders en zeker bij Rotterdammers best voorondersteld worden. Al was het alleen maar omdat zij vertrouwd zijn met het beeld van de haven.

Op het gebied van de waterrecreatie -denk aan het thema: de mens en zijn vrije tijd- is er sprake van een voortgaande ontwikkeling.

Uw begeleiding kan dus stoelen op een vooronderstelde belangstelling wanneer u met het maritiem museum in zee gaat.

Ook bij dit projekt is een, met de kinderen mee opgaande belangstelling de beste stimulans.

Het is te overwegen tegen dit projekt ook het contact met de levende werkelijkheid te plaatsen, zoals een bezoek aan de haven, aan een werf of iets dergelijks. Denk daarbij ook aan binnenvaart en pleziervaart. Er zijn misschien kinderen in de groep die de waterrecreatie kennen van thuis of een bootje hebben. Laat hen meedoen bij het wekken en voeden van de belangstelling.

OPBOUW

- no. 8 geeft de algemene informatie voor de kinderen en is samengevoegd tot een boekje met
- no. 9 een stilleesles met daarin verwerkte informatie over de binnenvaart uit een recent verleden.
- no. 10 is de tekst behorend bij een diaklankbeeld over het bouwen van een scheepsmodel. Dit diaklankbeeld staat u ter beschikking op het door u gewenste tijdstip. U kunt het in de klas met de kinderen bekijken en beluisteren.

■ Organisatie; contact opnemen met:

- het maritiem museum (tel. 23 10 44)
- de SMVR Glashaven 9 (tel. 33 30 44)

Daar liggen dan voor u klaar:

- de box met dia's
- een geluidsband of een -cassette, beide met signalen voor het op tijd transporteren van de dia's; dit transport kan dus met de hand geschieden.

Wat u zelf nodig heeft is een diaprojector met scherm en een band- of cassetterecorder.

We veronderstellen dat de meeste scholen wel over die apparatuur kunnen beschikken.

- no. 11 t/m 16 behelzen opdrachten, op school uit te voeren. Daarin wordt vaak teruggerepen op wat de kinderen lezen, hoorden en zagen in de stilleesles en het dia-klankbeeld.
- no. 16 is een instructie voor een toneelspelletje dat wordt uitgevoerd bij het nu volgende museumbezoek, een ruimte waar een echt roefje staat opgebouwd dat dan als speelplek kan dienen.
- no. 17 geeft een overzicht van wat de kinderen gaan doen en zien bij hun eerste museumbezoek dat nu gepland is.

■ Dit bezoek moet u dus afspreken met de edukatieve dienst.

Als de kinderen nog iets mee te nemen hebben voor hun toneelspelletje dat immers bij het roefje in het museum gespeeld kan worden, moeten zij eraan denken.

no. 18 t/m 21 zijn opdrachten die in school kunnen worden uitgevoerd. Een aantal is gericht op de waterrecreatie. No. 18 is een rubriceerspel, waarbij het er om gaat scheepstypen te herkennen. Als de kinderen de afbeeldingen van de schepen op de juiste volgorde leggen komt er deze zin uit, ontleend aan de scheepvaart: RECHT ZO DIE GAAT.

no. 22 t/m 25 zijn opdrachten die zelfstandig door groepjes kinderen in het museum kunnen worden uitgevoerd. Zoals bij de andere aanbiedingen al is opgemerkt, is het denkbaar dat u de hele klas meeneemt en ter plaatse een indeling maakt in groepjes; ook is het denkbaar hen bijv. met een ouder mee op stap te sturen naar het museum. Het belangrijkste is dat ze zelfstandig in het museum leren werken.

Voor de opdrachten 22 en 23 zijn werkbladen nodig die in voldoende aantal aan u zijn bijgeleverd. De kinderen kunnen dus de bladen behouden.

- Hoewel de edukatieve dienst van het museum geen directe bemoeienis heeft met deze tweede bezoeken is het raadzaam toch even mee te delen wanneer er groepjes komen.

no. 27 is de laatste opdracht en bevat suggesties voor een prettige afsluiting van het projekt.

Opmerking.

Speciaal met het oog op ons proefprojekt, heeft het maritiem museum een gerichte tentoonstelling ingericht. Via de kinderen is het dus ook mogelijk de gezinnen te stimuleren aan de tentoonstelling een bezoek te brengen.

DE AANBIEDING VAN HET LIJNBAANCENTRUM.

Het lijnbaancentrum is een bijzondere partner in het proefproject. Wezenlijk voor dit centrum is dat er gedurende het gehele seizoen kortlopende gerichte tentoonstellingen worden ingericht, rond een thema met in vele gevallen een edukatieve functie.

Het zijn meestal ook geen tentoonstellingen in de enge zin van het woord. Er horen allerlei activiteiten bij die het geheel meer het karakter geven van een dynamisch "gebeuren".

Het lijnbaancentrum heeft ook geen collectie museaal materiaal, zodat er geen sprake is van permanente opstellingen in welke vorm dan ook. Een geheel seizoen kunnen we dan ook met ons thema "de mens en zijn vrije tijd" niet terecht in het lijnbaancentrum.

Daar staat echter een boeiend alternatief tegenover, dat aan het proefproject een dimensie toevoegt.

Van 10 december 1977 tot 23 januari 1978 richt het lijnbaancentrum een tentoonstelling in -ook weer als een "gebeuren" dus- over het thema "de mens en zijn vrije tijd".

Het gekozen deelthema is even verrassend als aktueel.

Je zou kunnen spreken van een (gedwongen) negatieve invulling van het begrip vrije tijd: WERKELOOSHEID.

Begin december ontvangt u dan 10 mappen met een aantal opdrachten en verwerkingsmogelijkheden gebaseerd op die tentoonstelling, die dan natuurlijk een of meer malen bezocht wordt.

De opzet is analoog aan die van de drie deelnemende musea en sluit ook aan bij de eerste 7 algemene onderdelen van het project.

De uitvoering is eenvoudiger gehouden omdat het materiaal korter in gebruik is. De uitvoering van dit deelproject moet immers vallen binnen begin en eind van de tentoonstelling.

Het worden omslagen met losse inlegvellen.

Deze minder permanente vormgeving kan ons ook iets leren voor een volgende keer, waarbij steeds voor ogen staat, het intensiveren van de gebruiksrelatie tussen lijnbaancentrum en onderwijs.

Voor u is van belang nu reeds het project te plannen en tijd te reserveren als u met het lijnbaancentrum in zee wilt gaan.

We hebben ons tenslotte de vraag gesteld of het mogelijk zou zijn iets "over te houden" als de tentoonstelling eindigt en wordt afgebroken.

Dat kan.

Te denken valt bijv. aan verwerking van het informatie-materiaal in verslagen of tapes.

Op die manier halen we optimaal uit de onderneming wat er in zit.

Maar daarover verneemt u t.z.t.

Tenslotte:

niets dan goede wensen. Veel onderwijsplezier met uw kinderen, in de hoop dat het proefproject mag slagen,

namens de SMVR

Frans Brakkee.

: Voor alle informatieve en organisatorische zaken:

coördinator Wim Deijl, SMVR, Glashaven 9, tel. 33 30 44.

